

ספורו של אישה השנה תש"ס הוא הרבה יותר מאשר סיפור הצלחה אישי, מרהים ככל שיהיה. הוא מייצג סיפור הצלחה קולקטיבי, חלק מתהליך התהוותה של החברה הישראלית.

האומה העברית החדשה רחוקה מלהיות מגובשת, והחוקה מצורה קבועה. זהו חלק מקיומה של המדינה ציאות הישראלית וסוד הדינאמיות שלה: נוצרת בה יצירה לאומית חדשה, המשתנה בלי הרף. איש אינו יכול אף לנחש מה תהיה צורתה בעוד 50 שנה.

בהיסטוריה הקצרה שלה, מאז ראשית ימי היישוב העברי החדש בארץ, לבשה אומה זו צורה ופשטה צורה כמה פעמים. תחילה היתה תרבות היישוב, תרבות ארץ-ישראל העובדת, ההתיישבות וגדודי העבודה. אחר-כך באה תרבות העברית החדשה, הצברית, הפלמ"חית. היה נדמה שוהי הצורה הסופית, ואז באה העלייה ההמונית מארצות-המזרח ושינוי תה כליל את דמות החברה ותרבותה. תהליך העיכול של כל ההשפעות המגוונות האלה רחוק מסיימו, וכינתים באות השפעות חדשות.

עלייתו של אריה דרעי מסמלת את הצטרפותם של שני ציבורים חדשים לזרם המרכזי של ההתהוות הלאומית: הציבור החרדי והציבור המזרחי.

כמשך שנים היו שני הציבורים האלה ב"חוק" — או שכך היה נדמה להם עצמם ולולותם. הפיכתו של דרעי לשר מרכזי בממשלה קובעת לעיני כל: שני הציבורים האלה הם עכשיו "כפנים". הם משתתפים בהנהגת החברה הישראלית. הם שייכים לאגנדה.

אמנם, קדם לדרעי השר יצחק פרץ, גם הוא חרדי, גם הוא יוצא-מארוקו. אבל פרץ לא התקבל מעולם כאיש השייך באמת. הוא היה בכחית קוריוז, כשגריי של מדינה ורה בצמד רת המדינה. ואילו דרעי, שייך, על דעת הכל, הוא השתלב. הופעתו החיצונית, סיגנון

פגת לתוכה את המחנה החרדי, ומי בייתת אותו במדינה. אין לדעת איך יתפתח העימות-מיווג של הרוב החילוני והמיעוט החרדי במדינה. התהליך עדיין בראשיתו. הדבר תלוי במידה רבה גם כמות המחנה החרדי עצמו, שאינה קבועה. יתכן מאוד שהגייסה הרתית-מזרחית תשנה את מהות המחנה, שלקה עד כה בקי צוננות האופיינית לקנאים החרדים ממזרח אירופה.

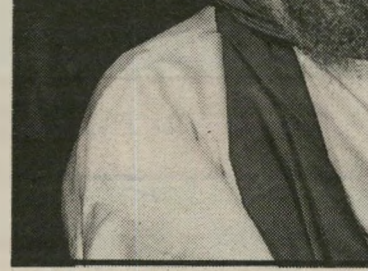
כאצות-האיסלאם הרת היתה חלק מן הדין, עממית מוסלמית, ספוגה בפולקלור ובי מסורת, יותר סובלנית ופחות קנאית מאשר האינקוויזיציה האירופית.

הרתיות של יהודי המזרח אף היא פגת לתוכה את המחנה החרדי, ומי בייתת אותו במדינה. אין לדעת איך יתפתח העימות-מיווג של הרוב החילוני והמיעוט החרדי במדינה. התהליך עדיין בראשיתו. הדבר תלוי במידה רבה גם כמות המחנה החרדי עצמו, שאינה קבועה. יתכן מאוד שהגייסה הרתית-מזרחית תשנה את מהות המחנה, שלקה עד כה בקי צוננות האופיינית לקנאים החרדים ממזרח אירופה.

סובלנית יותר, פחות כושה וכי פיותית. רבים מן הדתיים המזרחיים למדו רק בישראל לחבוש כי פה. במארוקו הלכו גם הרבנים גלוי-ראש.

בנימין זאב הרצל לא חלם על חרית הרתים להנהגתה של מדינת-היהודים. הוא הציע לכלוא את הרבנים בנתי-הכנסת ואת הקצינים בקסרקטינים. זאב ז'בוטינסקי הזהיר מפני מתן ציביון "מיוחד" למדינה, מפני שהרת-המזרח, והמזרח כולו, אינם מכירים בהפרדה בין הרת והמדינה. שניהם לא חלמו על תופעה כמו הבאבא ברוך.

אולם החיים עושים את שלהם. הציבור

הבאבא ברוך: הרצל לא חלם עליו

החרדי קיים בישראל, והוא חלק ממנה. אין הוא יכול להישאר לאורך ימים מחוץ למיסת גרת. קליטתו במדינת-ישראל תעמיד במבחן עליו ערכים רמוקרטטיים כמו הפרדת הרת מן המדינה.

התופעה ששמה אריה דרעי יכיר לה לרמוז על כך שהעימות יהיה פחות קטסטרופלי מכפי שציפו רוי איה-השחרות ורואיה-השחרים.

אגדת הגיהנום

תכן שחשוב עוד יותר, בטוח הארוך, התהליך השני המתבטא בעליית דרעי: הצטרפות הציבור היהודי המזרחי לזרם המרכזי במדינה.

בממשלה שקמה בתש"ס יש תישעה יורדים מזורחיים, לעומת 17 אשכנזים. בין התישעה, ארבעה הם מארוקאים (דרעי, פרץ, רפי ארדי ורוי לוי), שניים הם עיראקים (משה ניסים ומשה שחל), אחד פרסי (משה קצב) ושני בני היישוב הוותיק (אריה נבון ואבנר שאקי).

נוכחותם המאסיבית של יוצאי-מארוקו בממשלה זו היא תמרור כסיומה של דרך ארוכה. העדה המארוקאית, שהיתה פעם המושמעת והמקופחת ביותר במדינה, הגייה הופעתו של דרעי כשרי-פנים, בראש סיעה מזורחית דינאמית וגדולה, מעלה ייצוג זה לרמה חדשה. יתכן כי אין זה מקרה כי איש צעיר זה, המייצג את תחושת-הכוח והכייחון העצמי החדש של הציבור המארוקאי בארץ, לא בא עם גל העלייה ההמונית של השנים הראשונות, אלא בגל הקטן הרבה יותר שאחרי מלחמת ששת-הימים.

הלפי-העלייה של גל זה היה הרבה יותר חלש. נתפסה לו המראומה הקישה של העלייה המארוקאית בשנות ה-50 הראשונות. אין הוא שייך לדרויה-המעברות, לדרור של "מארוקאי סכין" וקובלן.

כשם שעלייתו כחוה של הציבור החרדי בא

רק עוררה פחדים מפני "החזרת ימי-הביניים", כן היתה עליית כוחו של הציבור המארוקאי מלווה פחד מפני התגברות הלאומנות הרגשנית, החשוכה והקנאית.

הרבנים והשלום

(1) הנימוק שמשום פיקוח-נפש שערבים הורגים יהודים יש לסגת מיו"ש הוא הנימוק, שבזמנו, בשנת תש"ח, התנגדו רבנים מסויימים להקמת המדינה... הרבנות הראשית, ואיתה רוב רבני הארץ פסקו, שמכיוון שזו מיצווה מהתורה לכבוש את ארץ-ישראל... אין להסתלק מזה בגלל שפיקוח-דמים של רוצחים ערבים... דין יו"ש כדין הגליל והשרון במלחמת-השיחרור. (2) כמעט כל הפוסקים, שדנו בזה בספרים, פסקו בפירוש שלא קיים נימוק של פיקוח נפש כדי להעביר שטחים של ארץ-ישראל משילטון ישראל לשילטון נוכרים... (3) קיים גם נימוק, שמיצווה פיקוח-נפש מחייבת אדרבא לא לסגת מהגבולות שאנו מחזיקים כיום, כי רק במקום שצה"ל מחזיק בו יש ביטחון שיתמעטו המיקרים של הרגת נפשות, ונסיגת צה"ל תגדיל את הסכנה של פגיעה מהשטח המפונה. (ערב שבת).